

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІ «Каразінський
інститут міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»

(вказати назву структурного підрозділу)

Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

(вказати П.І.Б керівника)

“ _____ ” _____ 2026 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Історія міжнародних відносин

рівень вищої освіти : перший (бакалаврський)

галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

спеціальність: СЗ «Міжнародні відносини»

освітня програма : «Світова політика та дипломатія» / «Міжнародні відносини»

вид дисципліни : обов'язкова

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» 27.08.2026 року, протокол №1.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

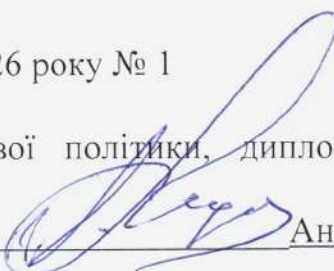
доктор історичних наук, професор, професор кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу Сергій ЛИМАН

Програму схвалено на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Протокол від 26 серпня 2026 року № 1

Завідувач кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

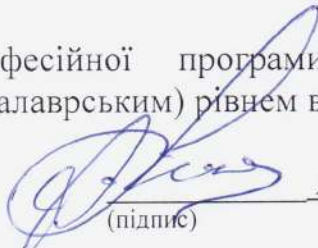
(підпис)

Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Світова політика та дипломатія» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Світова політика та дипломатія» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

(підпис)

Анатолій ПАРФІНЕНКО

Гарантка освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

(підпис)

Ганна ПАНАСЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від 27 серпня 2026 року, №1

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

(підпис)

Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Історія міжнародних відносин» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Світова політика та дипломатія», освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» підготовки бакалавра спеціальності СЗ «Міжнародні відносини».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – вивчити основні тенденції та проблеми історії й еволюції міжнародних відносин від давнини до 1945 р., особливості формування міжнародних відносин як системи, що має свої власні закони, завдання, еволюцію; виробити навички аналізу закономірностей та особливостей розвитку історії міжнародних відносин; навчити студентів працювати з дипломатичними, політичними, міжнародно-правовими джерелами.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Історія міжнародних відносин» – набуття теоретичних знань з питань зовнішньої політики, діяльності провідних гравців на міжнародній арені; вмінь аналізувати основні факти з історії міжнародних відносин від Стародавності до закінчення Другої світової війни ; ключові проблеми у відносинах між провідними державами світу і шляхи їх вирішення; основні засоби здійснення зовнішньої політики суверенних країн – дипломатію та війни; діяльність знакових персоналій та ключові зовнішньополітичні концепції, представлені на міжнародній арені у зазначений період; основних тенденцій розвитку міжнародних відносин від виникнення перших держав до 1945 р.

1.3. Кількість кредитів – 8

1.4. Загальна кількість годин - 240

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
1-й, 2-й	-
Лекції	
64 год.	-
Семінарські заняття	
64 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	

112 год.	-
Індивідуальні завдання	
-	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

Згідно з вимогами освітньо-професійних програм «Світова політика та дипломатія» і «Міжнародні відносини» студенти повинні здобути такі компетентності:

- формування наступних загальних компетентностей:

Передбачені стандартом:

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- формування наступних спеціальних (фахових) компетентностей:

Передбачені стандартом:

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Результати навчання, передбачені стандартом:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та

національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

1.8. Пререквізити:

Не потребує

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Вступ. Історія міжнародних відносин довестфальської доби (від Давнини до середини XVII ст.)

Тема 1. Історія міжнародних відносин як об'єкт вивчення

Предмет, мета та завдання курсу «Історія міжнародних відносин». Основи вивчення історії міжнародних відносин. Характеристика ключових термінів. Поняття міжнародного права. Сутність суверенітету. Основні категорії, інтереси та цілі учасників міжнародних відносин. Види та форми міжнародних відносин. Особливості розвитку міжнародних відносин на різних етапах всесвітньої історії.

Тема 2. Стародавні держави Близького та Середнього Сходу в міжнародних відносинах

Особливості міждержавних відносин на Стародавньому Сході. Виникнення дипломатії. Зовнішня політика Єгипту до сер. II тис. до н. е. Міждержавні відносини Єгипту часів Нового та Пізнього царств. Держави Стародавньої Месопотамії у міжнародних відносинах. Ассирія - народження першої у світі імперії. Війни та дипломатія Перської держави у VI–IV ст. до н. е.

Тема 3. Індія та Китай в міжнародних відносинах Стародавнього світу

Основні періоди історії міжнародних відносин Стародавньої Індії. Міждержавні відносини Хараської цивілізації та ведичного періоду. Зовнішня політика і дипломатія Індії у буддистський період. Міжнародні відносини Індії у класичний період. Теоретичні питання зовнішньої політики держави в давньоіндійських письмових джерелах. Організація посольської служби. Періодизація історії міжнародних відносин Стародавнього Китаю та їх особливості. Міждержавні відносини Китаю у III тис. до н. е. – XI ст. до н. е. Війни та дипломатія доби династії Чжоу. Міжнародні відносини Китаю в

221 р. до н.е. – 410 р. н.е. Розпад імперії Хань і зовнішня політика династії Цзінь. Політична думка і посольська справа Стародавнього Китаю.

Тема 4. Міждержавні відносини Стародавньої Греції, Македонії та елліністичних держав

Форми міжнародних зв'язків у Стародавній Греції до сер. I тис. до н. е. Міждержавні відносини Крито-мікенської цивілізації (II тис. до н. е.). Зовнішня політика грецьких міст-держав в архаїчний період (VIII–VI ст. до н. е.). Грецька колонізація Середземного та Чорного морів. Греко-перські війни 499–449 рр. до н. е. Зростання протиріч між Афінами та Спартою. Пелопоннеська війна (431–404 рр. до н. е.). Боротьба за гегемонію в Греції наприкінці V – у першій половині IV ст. до н. е. Захоплення Греції Македонією. Походи Александра Македонського на Схід та їх міжнародні наслідки. Розпад держави Александра Македонського. Міжнародна політика елліністичних держав.

Тема 5. Дипломатія й війни Стародавнього Риму в царський та республіканський періоди.

Періодизація міжнародних зв'язків Стародавнього Риму. Особливості дипломатії Стародавнього Риму. Формування міжнародного права. Зовнішня політика Стародавнього Риму до сер. III ст. до н. е. Причини, етапи та міжнародні наслідки Пунічних війн (264–146 рр. до н. е.). Експансія Римської республіки у Східному Середземномор'ї (III–I ст. до н. е.).

Тема 6. Римська імперія у міждержавних відносинах

Ідеологія римського імперіалізму. Зовнішня політика Римської імперії до кінця II ст. н. е. Пізня Римська імперія в міжнародних відносинах III–IV ст. Боротьба германців з Римською імперією наприкінці IV – у першій половині V ст. Війни Римської імперії у третій чверті V ст. та її падіння.

Тема 7. Міжнародні відносини й дипломатія Західної Європи в добу раннього Середньовіччя

Особливості дипломатії та міжнародних відносин у добу Середньовіччя. Зовнішня політика нових германських держав. Дипломатія та війни Франкської держави Меровінгів. Зовнішня політика Каролінгів. Імперія Карла Великого та її розпад. Постверденська Європа в міжнародних відносинах.

Тема 8. Вплив католицької церкви та лицарства на зовнішню політику доби Середньовіччя. Хрестові походи

Міжнародно-політичне значення католицької церкви. Боротьба між світською та духовною владою у Європі в XI–XIII ст. Міжнародне значення лицарства. Причини і початок хрестових походів. Перший хрестовий похід. Створення та діяльність духовно-лицарських орденів. Хрестові походи XII

ст. Хрестові походи XIII ст. та їх міжнародні наслідки. Ослаблення ролі папства та католицької церкви у міжнародних відносинах XIV–XV ст.

Тема 9. Міжнародні відносини в Західній та Центральній Європі в XI–XV ст.

Етапи та міжнародні наслідки Реконквісти. Боротьба Англії та Франції наприкінці XI – на початку XIV ст. Столітня війна та її міжнародні наслідки. Франко-бургундський вузол протиріч у третій чверті XV ст. Дипломатія Людовика XI. Зовнішня політика країн Центральної та Північної Європи. Німецький «натиск на Схід». Зовнішня політика італійських держав. Боротьба Венеції і Генуї.

Тема 10. Візантія та південні слов'яни в міжнародних відносинах V–XV ст.

Особливості зовнішньої політики й дипломатії Візантійської імперії. Вплив візантійської дипломатії на формування посольської справи середньовічних держав. Імперська доктрина і війни Юстиніана I та їх міжнародні наслідки. Візантія та її сусіди у VII – першій половині IX ст. Виникнення південнослов'янських держав. Геополітичні зміни на Балканах часів візантійської Македонської династії (друга пол. IX – сер. XI ст.). Візантія і південні слов'яни в міжнародних відносинах у другій половині XI – сер. XV ст. Падіння Візантійської імперії та його міжнародні наслідки.

Тема 11 Зовнішня політика та дипломатія Русі й Галицько-Волинської держави

Виникнення ранньоукраїнської держави – Київська Русь. Дипломатія Київської Русі. Міжнародне становище Русі доби феодальної роздробленості. Монгольська навала на Русь та її наслідки. Галицько-Волинська держава у міждержавних відносинах другої половини XIII–XIV ст. Початок Литовської доби України. Міжнародне становище Північно-Східної Русі в XIII–XV ст.

Тема 12 Середньовічні держави Сходу в міжнародних відносинах

Особливості міжнародних відносин на середньовічному Сході. Завоювання арабів. Арабський халіфат Омейядів та Аббасидів у міжнародних відносинах VII–XIII ст. Війни та дипломатія мусульманського Ірану. Зовнішня політика Сельджуцької імперії. Мусульманський Єгипет у міжнародних відносинах Афро-Азійського регіону. Завоювання турків-османів. Османська держава в міждержавних відносинах XIII–XV ст. Періоди та особливості міжнародних відносин у середньовічній Індії. Зовнішня політика і дипломатія Делійського султанату. Експансія і дипломатія монголів. Держави Чингізидів у міжнародних відносинах другої половини XIII–XV ст. Завоювання Тимура (Тамерлана). Етапи та особливості зовнішньої політики середньовічного Китаю. Мистецтво китайської дипломатії. Міждержавні відносини середньовічної Японії.

Тема 13. Головні тенденції міжнародних відносин наприкінці XV – у першій половині XVII ст. Народження постійної дипломатії.

Особливості міжнародних відносин наприкінці XV – у першій половині XVII ст. Зміни в теорії міжнародних відносин. Виникнення та поширення термінів «державний інтерес» та «державне благо». Формування ключових положень та принципів міжнародного права. Правові поняття «суверенітет», «нейтралітет», «право війни і миру». Народження постійної дипломатії в державах Європи. Дипломатія імперій Сходу наприкінці XV – у першій половині XVII ст.

Тема 14. Великі географічні відкриття і початок колонізації європейцями неєвропейського світу

Причини та етапи Великих географічних відкриттів. Колоніальні захоплення португальців. Португальська колоніальна імперія. Плавання Христофора Колумба і Фернана Магеллана та їхні міжнародні наслідки. Завоювання іспанськими конкістадорами Нового світу. Міжнародне становище Іспанської колоніальної імперії. Початок створення колоніальних імперій французами, англійцями, голландцями. Міжнародні наслідки Великих географічних відкриттів.

Тема 15. Міжнародні відносини провідних держав Сходу в XVI – першій половині XVII ст.

Турецька експансія «золотого віку» султанів Селіма I та Сулеймана I Пишного. Міжнародне становище Османської імперії та причини її ослаблення в останній третині XVI – першій половині XVII ст. Війни та дипломатія імперії Сефевідів. Утворення та міжнародне становище Імперії Великих Моголів. Імперія Мін у міждержавних відносинах у XVI – першій половині XVII ст. Зовнішня політика і дипломатія Японії.

Тема 16. Зовнішня політика держав Східної Європи в XVI – першій половині XVII ст.

Ключові протиріччя в Східній Європі в першій половині XVI ст. Зовнішня політика Польщі і Литви до 1569 р. Організація їхньої дипломатичної служби. Утворення Речі Посполитої та її міждержавні відносини. Зовнішньополітична стратегія та дипломатична служба Московії у XVI – першій половині XVII ст. Територіальна експансія Московської держави в XVI – першій половині XVII ст.

Тема 17. Україна в міждержавних відносинах XVI – середині XVII ст.

Литовська і польська експансія в українських землях в XVI ст. Міжнародно-політичні та ідеологічні наслідки Берестейської унії 1596 р. Феномен українського козацтва та його вплив на європейську політику. Зростання протиріч між козацтвом та Річчю Посполитою. Національно-

визвольна війна українського народу під керівництвом Богдана Хмельницького.

Тема 18. Зовнішня політика та дипломатія країн Західної Європи наприкінці XV – у XVI ст.

Протиріччя між Францією, Іспанією, Священною Римською імперією на зламі XV–XVI ст. Причини та перший етап Італійських війн. Другий етап Італійських війн. Мир у Като-Камбрезі. Вплив німецької Реформації на зовнішню політику європейських держав. Європейська Контрреформація. Міжнародні наслідки поширення кальвінізму. Нідерландська війна за незалежність. Іспано-англійське суперництво у XVI ст.

Тема 19. Міжнародні відносини в Західній та Центральній Європі в першій половині XVII ст. Тридцятилітня війна і Вестфальський мир

Ключові вузли протиріч у Європі на початку XVII ст. Причини та початок Тридцятилітньої війни. Її чеський період. Дипломатія кардинала Рішельє та Альбрехта фон Валленштейна. Данський період війни. Дипломатія Густава II Адольфа. Шведський період війни. Франко-шведський період війни. Дипломатія кардинала Мазаріні. Вестфальський мир та міжнародні наслідки Тридцятилітньої війни.

Розділ 2. Вестфальська, Віденська та Версальсько-Вашингтонська системи міжнародних відносин

Тема 20. Встановлення Вестфальської системи міжнародних відносин та боротьба за гегемонію в Європі (1648-1714)

Головні принципи Вестфальської системи міжнародних відносин. Дипломатична служба провідних держав у другій половині XVII ст. Боротьба Франції за гегемонію в Європі та світі у другій половині XVII – на початку XVIII ст. Війни Людовіка XIV. Дипломатія Англії часів революції та Реставрації Стюартів. Англо-голландські війни. Дипломатія Козацької держави. Австро-османське суперництво у другій половині XVII ст. Війна за іспанську спадщину 1701-1714 рр. та її наслідки. Утрехтський мир 1713 р. та Раштаттський мир 1714 р.

Тема 21. Консолідація Вестфальської системи у 1714–1763 роках. Утвердження балансу сил в Європі

Організація зовнішньополітичних відомств провідних держав у XVIII ст. Процес професійної підготовки дипломатів. Пруссія як впливовий актор міжнародних відносин в Європі наприкінці XVII – у XVIII ст. Північна війна та Ніштадтський мирний договір 1721 р. Російська імперія як новий чинник світової політики. Причини та міжнародні наслідки війни за Австрійську спадщину 1740-1748 рр. Формування нових союзів і так звана «дипломатичної революції» 1756 р. Семирічна війна 1756-1763 рр. та її наслідки для Європи і світу.

Тема 22. Трансформація Вестфальської системи та криза династичного порядку (1763–1789 рр.)

Руйнування балансу сил в Європі до сер. 1760-х рр. Ліквідація царатом козацько-гетьманської державності та її міжнародні наслідки. Петербурзькі конвенції і перший переділ Польщі у 1772 р. Російсько-турецькі війни XVIII ст. Вплив османсько-перських війн на послаблення Османської імперії. Міжнародні відносини під час боротьби північноамериканських колоній Англії за незалежність. Створення США. Занепад дворянсько-династичної дипломатії абсолютних монархій.

Тема 23. Міжнародні відносини під час Великої Французької революції та Наполеонівських воєн

Початок Великої Французької революції та її вплив на міжнародні відносини. Перші зовнішньополітичні рішення революційної Франції. Війни революційної Франції. Порушення старої системи європейської рівноваги. Прихід Наполеона до влади та початок Наполеонівських воєн. Дипломатична та розвідницька діяльність Ш. Талейрана. Імперія Наполеона, її зовнішньополітичні імперативи. Крах наполеонівської імперії. Вплив революційних та наполеонівських воєн на світову політику.

Тема 24. Становлення та початковий етап функціонування Віденської системи міжнародних відносин (1815–1848 рр.)

Віденський конгрес 1814-1815 рр. та формування Віденської системи міжнародних відносин. «Європейський концерт». Посилення ролі постійної дипломатії. Удосконалення дипломатичного протоколу. Створення та діяльність Священного союзу. Вплив на зовнішню політику провідних держав національно-визвольної боротьби народів Південної та Центральної Європи. Війна за незалежність Іспанських колоній в Америці. «Доктрина Монро» і початок експансіонізму США.

Тема 25. Період кризи Віденської системи (1848–1871 рр.)

Зовнішньополітичні наслідки європейських революцій 1848-1849 рр. Загострення «східного питання» і Кримська війна. Паризький мирний договір 1856 р. Громадянська війна у США та діяльність дипломатів провідних держав світу. Об'єднання Італії: дипломатична та військова складові Рісорджименто. Боротьба за гегемонію у Німеччині. Дипломатія О. фон Бісмарка. Австро-пруська війна та утворення дуалістичної Австро-Угорщини. Франко-пруська війна та об'єднання Німеччини.

Тема 26. Встановлення Франкфуртського порядку та його вплив на міждержавні відносини в 1871–1890-х рр.

Франкфуртський мир 1871 р. та його міжнародні наслідки. Значення Союзу трьох імператорів у системі європейської рівноваги. Російсько-

турецька війна 1877-1878 рр. та її міжнародні наслідки. Рішення Берлінського конгресу. Колоніальна політика європейських країн у ХІХ ст. та зростання колоніальних і континентальних протиріч. Берлінська конференція 1884-1885 років щодо розподілу Африки. Причини та міжнародні наслідки створення Троїстого та Російсько-французький союзів.

Тема 27. Міжнародні відносини напередодні Першої світової війни

Загострення відносин між провідними державами на зламі ХІХ–ХХ ст. Іспано-американська, англо-бурська, російсько-японська війни. Англо-германський антагонізм початку ХХ ст. Угоди Англії з Францією та Росією й завершення створення Антанти. Марокканські конфлікти та італо-турецька війна 1911-1912 рр. Перша та Друга Балканські війни.

Тема 28. Перша світова війна як головний фактор світової політики 1914-1918 рр.

Причини та початок Першої світової війни. Воєнні дії 1914 р. та їх вплив на активність дипломатичних корпусів воюючих держав. Кампанії 1915 р. Воєнні дії 1916 р. Спроби та провал «мирних маневрів» держав в 1916-1917 рр. Воєнні дії у 1917 р. Вступ США до війни. Міжнародні наслідки Лютневої революції та Жовтневого перевороту в Росії. Брестський мирний договір. «14 пунктів» В. Вільсона. Воєнні дії у 1918 р. Закінчення та підсумки Першої світової війни.

Тема 29. Міжнародні відносини у 1918-1929 рр. Створення Версальсько-Вашингтонської системи

Паризька мирна конференція 1919-1920 рр. Боротьба держав за панування на Тихому океані. Вашингтонська конференція 1921-1922 рр. Створення Версальсько-Вашингтонської системи та її головні протиріччя. Особливості міжнародних відносин в Європі у першій половині 1920-х рр. Репараційне питання у 1920-х рр. Плани Дауеса та Юнга. Міжнародні відносини у другій половині 1920-х рр. Пакт Бріана-Келлога.

Тема 30. Міжнародні відносини у 1929-1939 рр. Крах Версальсько-Вашингтонської системи

Світова економічна криза 1929-1933 рр. та її вплив на міжнародні відносини. Виникнення двох вогнищ війни. Напад Італії на Ефіопію. Італо-німецька інтервенція в Іспанії. «Вісь Рим-Берлін» та формування союзу країн-агресорів. Політика умиротворення агресорів. Міжнародні наслідки «Аншлюсу» Австрії й Мюнхенської угоди. Пакт Молотова-Ріббентропа. Додатковий таємний протокол про розподіл територій у Центральній-Східній Європі

Тема 31. Міжнародні відносини в період Другої світової війни (1939–1945 рр.)

Причини Другої Світової війни. Початок Другої світової війни. «Дивна війна». Територіальне розширення СРСР у 1939-1940 рр. Радянсько-німецькі стосунки у 1939-1941 рр. Воєнні дії та дипломатичні стосунки у 1940- першій половині 1941 рр. Напад Німеччини та її сателітів на СРСР. Воєнні дії у 1941-1942 рр. Особливості формування та діяльність антифашистської коаліції. Вступ США у війну. Воєнні дії та дипломатичні стосунки у 1943 р. Тегеранська конференція та її рішення. Вплив перемог радянських військ на дипломатичні дії СРСР. Кримська (Ялтинська) конференція. Поразка і капітуляція Німеччини. Конференції у Сан-Франциско та Потсдамі. Міжнародні відносини у Азійсько-Тихоокеанському регіоні під час Другої світової війни. Поразка і капітуляція Японії. Головні підсумки Другої світової війни.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Розділ 1. Вступ. Історія міжнародних відносин довестфальської доби (від Давнини до середини XVII ст.)</i>												
Тема 1. Історія міжнародних відносин як об'єкт вивчення	8	4	2			2						
Тема 2. Стародавні держави Близького та Середнього Сходу в міжнародних відносинах	7	4				3						
Тема 3. Індія та Китай в міжнародних відносинах Стародавнього світу	7		4			3						
Тема 4. Міждержавні відносини Стародавньої Греції, Македонії та елліністичних держав	7		4			3						
Тема 5. Дипломатія й війни	7	2	2			3						

Стародавнього Риму в царський та республіканський періоди												
Тема 6. Римська імперія у міждержавних відносинах	11	4	4			3						
Тема 7. Міжнародні відносини й дипломатія Західної Європи в добу раннього Середньовіччя	5	2				3						
Тема 8. Вплив католицької церкви та лицарства на зовнішню політику доби Середньовіччя. Хрестові походи	7	4				3						
Тема 9. Міжнародні відносини в Західній та Центральній Європі в XI–XV ст.	7	4				3						
Тема 10. Візантія та південні слов'яни в міжнародних відносинах V–XV ст.	5		2			3						
Тема 11. Зовнішня політика та дипломатія Русі й Галицько-Волинської держави	5		2			3						
Тема 12 Середньовічні держави Сходу в міжнародних відносинах	7		4			3						
Тема 13. Головні тенденції міжнародних відносин наприкінці XV – у першій половині XVII ст. Народження постійної дипломатії	7	2	2			3						
Тема 14. Великі	5	2				3						

географічні відкриття і початок колонізації європейцями неєвропейського світу												
Тема 15. Міжнародні відносини провідних держав Сходу в XVI – першій половині XVII ст.	5		2			3						
Тема 16. Зовнішня політика держав Східної Європи в XVI – першій половині XVII ст.	5		2			3						
Тема 17. Україна в міждержавних відносинах XVI – середині XVII ст.	5		2			3						
Тема 18. Зовнішня політика та дипломатія країн Західної Європи наприкінці XV – у XVI ст.	5	2				3						
Тема 19. Міжнародні відносини в Західній та Центральній Європі в першій половині XVII ст. Тридцятилітня війна і Вестфальський мир	5	2				3						
Разом за розділом 1	120	32	32			56						
<i>Розділ 2. Вестфальська, Віденська та Версальсько-Вашингтонська системи міжнародних відносин</i>												
Тема 20. Встановлення Вестфальської системи міжнародних відносин та боротьба за гегемонію в Європі (1648-1714)	12	4	4			4						
Тема 21.	8	2	2			4						

Консолідація Вестфальської системи у 1714–1763 роках. Утвердження балансу сил в Європі												
Тема 22. Трансформація Вестфальської системи та криза династичного порядку (1763–1789 рр.)	8	2	2			4						
Тема 23. Міжнародні відносини під час Великої Французької революції та Наполеонівських воєн	8	2	2			4						
Тема 24. Становлення та початковий етап функціонування Віденської системи міжнародних відносин (1815–1848 рр.)	9	2	2			5						
Тема 25. Період кризи Віденської системи (1848–1871 рр.)	9	2	2			5						
Тема 26. Встановлення Франкфуртського порядку та його вплив на міждержавні відносини в 1871–1890-х рр.	9	2	2			5						
Тема 27. Міжнародні відносини напередодні Першої світової війни	9	2	2			5						
Тема 28. Перша світова війна як головний фактор світової політики 1914-1918 рр.	13	4	4			5						

Тема 29. Міжнародні відносини у 1918- 1929 рр. Створення Версальсько- Вашингтонської системи	13	4	4			5						
Тема 30. Міжнародні відносини у 1929- 1939 рр. Крах Версальсько- Вашингтонської системи	9	2	2			5						
Тема 31. Міжнародні відносини в період Другої світової війни (1939–1945 рр.)	13	4	4			5						
Разом за розділом 2	120	32	32			56						
Усього годин	240	64	64			112						

4.Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Історія міжнародних відносин як об'єкт вивчення	2
2-3	Тема 3. Індія та Китай в міжнародних відносинах Стародавнього світу	4
4-5	Тема 4. Міждержавні відносини Стародавньої Греції, Македонії та елліністичних держав	4
6	Тема 5. Дипломатія й війни Стародавнього Риму в царський та республіканський періоди	2
7-8	Тема 6. Римська імперія у міждержавних відносинах	4
9	Тема 10. Візантія та південні слов'яни в міжнародних відносинах V–XV ст.	2
10	Тема 11. Зовнішня політика та дипломатія Русі й Галицько-Волинської держави	2
11-12	Тема 12. Середньовічні держави Сходу в міжнародних відносинах	4
13	Тема 13. Головні тенденції міжнародних відносин наприкінці XV – у першій половині XVII ст. Народження постійної дипломатії	2
14	Тема 15. Міжнародні відносини провідних держав Сходу в XVI – першій половині XVII ст.	2
15	Тема 16. Зовнішня політика держав Східної Європи в XVI – першій половині XVII ст.	2
16	Тема 17. Україна в міждержавних відносинах XVI – середині XVII ст.	2
17-	Тема 20. Встановлення Вестфальської системи міжнародних	4

18	відносин та боротьба за гегемонію в Європі (1648-1714)	
19	Тема 21. Консолідація Вестфальської системи у 1714–1763 роках. Утвердження балансу сил в Європі	2
20	Тема 22. Трансформація Вестфальської системи та криза династичного порядку (1763–1789 рр.)	2
21	Тема 23. Міжнародні відносини під час Великої Французької революції та Наполеонівських воєн	2
22	Тема 24. Становлення та початковий етап функціонування Віденської системи міжнародних відносин (1815–1848 рр.)	2
23	Тема 25. Період кризи Віденської системи (1848–1871 рр.)	2
24	Тема 26. Встановлення Франкфуртського порядку та його вплив на міждержавні відносини в 1871–1890-х рр.	2
25	Тема 27. Міжнародні відносини напередодні Першої світової війни	2
26-27	Тема 28. Перша світова війна як головний фактор світової політики 1914-1918 рр.	4
28-29	Тема 29. Міжнародні відносини у 1918-1929 рр. Створення Версальсько-Вашингтонської системи	4
30	Тема 30. Міжнародні відносини у 1929-1939 рр. Крах Версальсько-Вашингтонської системи	2
31-32	Тема 31. Міжнародні відносини в період Другої світової війни (1939–1945 рр.)	4
	Разом	64

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Історія міжнародних відносин як об'єкт вивчення Проаналізувати дискусійні питання про періодизацію міжнародних відносин у працях зарубіжних дослідників	2
2	Держави стародавнього Сходу у міжнародних відносинах Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням східного вектору зовнішньої політики Персидської держави	3
3	Індія та Китай в міжнародних відносинах Стародавнього світу Порівняти значення дипломатії та розвідки у трактатах "Артхашастра" та Сунь-цзи "Мистецтво війни"	3
4	Міждержавні відносини Стародавньої Греції, Македонії та елліністичних держав За допомогою письмових джерел розглянути процес створення та міжнародну діяльність симмахій у Стародавній Греції	3
5	Дипломатія й війни Стародавнього Риму в царський та республіканський періоди Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням правил зустрічі іноземних посольств в царський та республіканський періоди	3
6	Римська імперія у міждержавних відносинах Порівняти висловлювання римських авторів Тіта Лівія, Вергілія, Сенеки, які сприяли формуванню уявлення про Рим як про особливу, величну державу, покликану відігравати провідну	3

	роль у світі	
7	Міжнародні відносини й дипломатія Західної Європи в добу раннього Середньовіччя Проаналізувати зміст «Історії франків» єпископа Грігорія Турського як джерела з історії міждержавних відносин V-VI ст.	3
8	Вплив католицької церкви та лицарства на зовнішню політику доби Середньовіччя. Хрестові походи Розширити лекційний матеріал інформацією про дипломатичні місії Джованні дель Плано Карпіні, Андре де Лонжюмо, Гільома де Рубрука	3
9	Міжнародні відносини в Західній та Центральній Європі в XI–XV ст. Схарактеризувати сутність і напрями німецького воєнно-колонізаційного руху на Схід («Drang nach Osten»)	3
10	Візантія та південні слов'яни в міжнародних відносинах V–XV ст. Розширити лекційний матеріал інформацією про дипломатичні місії візантійського дипломата Пріска Панійського	3
11	Зовнішня політика та дипломатія Русі й Галицько-Волинської держави Зробити порівняльний аналіз змісту русько-візантійських договорів 907, 911, 944, 1043 років	3
12	Середньовічні держави Сходу в міжнародних відносинах Розглянути зміст «Подорожей» лицаря Йоганна Шільтбергера як джерела з історії міжнародних відносин на середньовічному Сході	3
13	Головні тенденції міжнародних відносин наприкінці XV – у першій половині XVII ст. Народження постійної дипломатії Розширити лекційний матеріал змістом праць Гуго Гроція – памфлету «Вільне море» і трактату «Три книги про право війни і миру», які закріпили систему нових міжнародно-правових принципів	3
14	Великі географічні відкриття і початок колонізації європейцями неєвропейського світу Розширити лекційний матеріал інформацією про причини Великих Географічних відкриттів та колонізації європейцями Нового світу.	3
15	Міжнародні відносини провідних держав Сходу в XVI – першій половині XVII ст. Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням правил зустрічі іноземних посольств в Османській імперії та Сефевідському Ірані	3
16	Зовнішня політика держав Східної Європи в XVI – першій половині XVII ст. Порівняти організацію дипломатичної служби Польщі та Литви у XVI ст.	3
17	Україна в міждержавних відносинах XVI – середині XVII ст. Розширити лекційний матеріал інформацією про міжнародно-політичні та ідеологічні наслідки Берестейської унії 1596 р.	3
18	Зовнішня політика та дипломатія країн Західної Європи наприкінці XV – у XVI ст.	3

	Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням впливу загальноєвропейської фінансової кризи 1557–1559 рр. на міжнародні відносини в Європі	
19	Міжнародні відносини в Західній та Центральній Європі в першій половині XVII ст. Тридцятилітня війна і Вестфальський мир Схарактеризувати зміст «Грамоти величності» (1612)	3
20	Встановлення Вестфальської системи міжнародних відносин та боротьба за гегемонію в Європі (1648-1714) Розширити лекційний матеріал інформацією про організацію дипломатичної служби Австрії у XVIII ст.	4
21	Консолідація Вестфальської системи у 1714–1763 роках. Утвердження балансу сил в Європі Проаналізувати загальноєвропейські наслідки укладення Вестмінстерської конвенції 1756 року	4
22	Трансформація Вестфальської системи та криза династичного порядку (1763–1789 рр.) Розглянути вплив ідей Просвітництва та масонських лож на формування зовнішньополітичних прагнень європейської буржуазії	4
23	Міжнародні відносини під час Великої Французької революції та Наполеонівських воєн Проаналізувати умови, процес підготовки і підписання Тільзитського миру	4
24	Становлення та початковий етап функціонування Віденської системи міжнародних відносин (1815–1848 р.) Схарактеризувати сутність протиріч головних учасників Священного союзу	5
25	Період кризи Віденської системи (1848–1871 рр.) Розширити лекційний матеріал інформацією щодо діяльності дипломатів провідних держав світу в роки Громадянської війни в США	5
26	Встановлення Франкфуртського порядку та його вплив на міждержавні відносини в 1871–1890-х рр. Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням протиріч між учасниками Союзу трьох імператорів	5
27	Міжнародні відносини напередодні Першої світової війни Проаналізувати міжнародно-правову базу та механізм співробітництва країн-учасниць Антанти	5
28	Перша світова війна як головний фактор світової політики 1914-1918 рр. Проаналізувати наслідки вступу у Першу світову війну держав Латинської Америки	5
29	Міжнародні відносини у 1918-1929 рр. Створення Версальсько-Вашингтонської системи Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням протиріч провідних західних держав щодо проектів уставу Ліги Націй.	5
30	Міжнародні відносини у 1929-1939 рр. Крах Версальсько-Вашингтонської системи Проаналізувати дискусійні питання про фактори, що впливали на	5

	формування політики умиротворення агресорів в політичних колах Великої Британії та Франції	
31	Міжнародні відносини в період Другої світової війни (1939–1945 рр.) Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням протиріч країн-учасниць антигітлерівської коаліції.	5
	Разом	112

6. Індивідуальні завдання – не передбачені

7. Методи навчання

Методи навчання, як впорядковані способи взаємопов'язаної, целеспрямованої діяльності викладача та студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань, реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Прийоми навчання (конкретні дії викладача та студентів), спрямовані на реалізацію вимог методів. Засоби навчання – різноманітне навчальне обладнання, яке використовується у системі пізнавальної діяльності, зокрема, технічні засоби.

7.1. Словесні методи навчання:

- лекція;
- бесіда;
- розповідь;
- пояснення.

7.2. Наочні методи навчання:

- ілюстрація;
- демонстрація.

7.3. Практичні методи навчання:

- метод робіт із письмовими джерелами;
- метод робіт із аудіо/відеоматеріалами;
- практичні заняття.

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Історія міжнародних відносин» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий.

Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на проблемних лекціях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення модульної оцінки, при проведенні іспиту і враховуються при визначенні підсумкової екзаменаційної оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) контролюється на підсумкових заняттях та/або виконанням індивідуальної роботи

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;

- письмовий експрес-контроль;
- колоквіум;
- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- розв’язування ситуативних задач;
- виконанням індивідуальної роботи (реферати, доповіді, інформаційні повідомлення, аналітичні огляди, підготовка мультимедійних презентацій).

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку в 1 семестрі та екзамену в 2 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових та екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 40 хвилин.

Заліковий та екзаменаційний білет має тестову форму. Білет містить 40 тестових завдань, студент одержує 1 бал за кожну вірну відповідь.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

9. Схема нарахування балів 1 семестр

Поточний контроль, самостійна робота													Вс ьог о	Залі к	Сума
семінар	T 1	T 3	T 4	T 5	T 6	T 10	T 11	T 12	T 13	T 15	T 16	T 17	60	40	100
макс. бал	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

T1, T2 ... – теми розділів

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю та зп результатами виконання завдань самостійної роботи.

2 семестр

Поточний контроль, самостійна робота													Вс ьог о	Екза мен	Сума
семінар	T 20	T 21	T 22	T 23	T 24	T 25	T 26	T 27	T 28	T 29	T 30	T 31	60	40	100
макс. бал	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

T20, T21 ... – теми розділів

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під

час поточного контролю та зп результатами виконання завдань самостійної роботи.

Критерії оцінювання

Поточний контроль є складовою системи організації навчального процесу. Завданням поточного контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого розділу дисципліни. Розділ – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Кожен окремий розділ включає завдання для самостійної роботи. Оцінка за розділ – це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим розділом.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять, підсумкового контролю за підсумками вивчення розділу. Оцінка студента за підсумками вивчення розділу складається за результатами поточного контролю за підсумками вивчення розділу (у формі тестів) та під час проведення семінарських занять. Тести поточного контролю за розділ оцінюються від 0 до 5 балів. Кожна відповідь на семінарських заняттях оцінюється максимум в 5 балів.

Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на підсумкових заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Історія міжнародних відносин».

Студент допускається до підсумкового контролю, якщо за результатами поточного контролю він набрав не менше 20 балів.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума модульних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів модульних і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Усний виступ
та виконання
письмового
завдання,
тестування

Критерії поточного оцінювання знань студентів

5	Відповідь студента є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки; відповідь обов'язково супроводжується презентацією; студент активно працює протягом усього семінарського заняття, демонструє глибоке оволодіння лекційним матеріалом, а також знання спеціальної літератури, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, впевнено відповідає на додаткові запитання.
4	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст питань; відповідь супроводжується презентацією; у процесі підготовки доповіді студентом було використано основну літературу, відповідаючи на запитання студент виявляє знання лекційного матеріалу, в процесі викладання деяких позицій не вистачає достатньої глибини та аргументації; студент не впевнено відповідає на додаткові запитання, допускаючи, при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
3	В цілому студент володіє навчальним матеріалом, під час усних виступів та письмових відповідей викладає його основний зміст, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки; під час підготовки відповіді не була використана рекомендована література; у відповіді допущено суттєві неточності та помилки.
2	Бали нараховуються в разі якщо відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, втім, відсутні глибокий та всебічний аналіз представленого матеріалу, а також його обґрунтування та аргументація; студент не проявляє активності на практичних заняттях, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
1	Студент частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
0	Студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих семінарських, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недеклароване використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Зарахування неформальної освіти та додаткових активностей

1. Зарахування сертифікованих курсів

Здобувачі вищої освіти можуть отримати додаткові бали за успішне проходження дистанційних курсів або тренінгів на провідних освітніх платформах (Coursera, Prometheus тощо), які тематично пов'язані зі змістом дисципліни.

Умови зарахування:

- Студент має надати викладачеві офіційний документ (сертифікат або свідоцтво), що підтверджує успішне завершення курсу.

- Курс має бути погоджений з викладачем. Рекомендується обговорити вибір курсу заздалегідь.

- За успішне проходження одного курсу може бути зараховано до 5 балів додаткової поточної успішності.

2. Зарахування активної участі в наукових заходах

Додаткові бали можуть бути нараховані за активну участь у наукових конференціях, семінарах, публікацію тез досліджень.

Умови зарахування:

- Студент має надати офіційне звернення до викладача.
- До звернення необхідно додати підтверджуючі документи (сертифікати учасника конференції, копії наукових публікацій, витяги з протоколів тощо).

Кількість балів:

- Участь з доповіддю на науково-практичній конференції: до 5 балів.
- Публікація тез конференції: до 5 балів.

Кожне звернення розглядається індивідуально. Рішення про зарахування додаткових балів приймається згідно з нормативноправовими документами, що діють у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Незалежно від кількості додаткових активностей, максимальна кількість балів поточної успішності не може перевищувати 60 балів.

У кінці семестру сумуються всі отримані студентом бали. Вказані вище види і форми засвоєння навчального курсу дають можливість набрати 60 балів та 40 балів за екзаменаційну роботу. Максимальна кількість балів – 100.

Шкала оцінювання

1 семестр

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90–100	зараховано
70–89	
50–69	
0–49	не зараховано

2 семестр

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
0-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Методичне забезпечення

Історія міжнародних відносин : методичні рекомендації до вивчення дисципліни (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» [Електронний ресурс] / уклад. С. І. Лиман. Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2025. 47 с. (PDF)
URI <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/21659>

Основна література

1. Брусиловська О. І. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н. е. – сер. XVII ст. н. е.): навч.-метод. посіб. / О. І. Брусиловська, І. М. Коваль. Одеса: Одеськ. нац. ун-т імені І. І. Мечникова, 2013. 188 с.
2. Булик М. В. Історія міжнародних відносин у давні часи: навчальний посібник. Маріуполь : МДУ, 2017. 274 с.
3. Григор'єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст. / Т. Григор'єва. Київ : Видавн. дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. 177 с.
4. Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу / А. Л. Зінченко. К.: Проза, 2005. 560 с.
5. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918–1945 роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.
6. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку XX ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.
7. Історія міжнародних відносин (1914–2015): навч. посіб. для студентів ВНЗ, викл. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Л. С. Матлай; Л.: Вид-во Львів. політехніки, 2016. 140 с.
8. Історія міжнародних відносин : підруч. / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов, І. А. Єремєєва, М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.
9. Історія дипломатичних відносин у XX сторіччі / М. Й. Марущак. Вінниця : Нова Кн., 2008. 365 с.
10. Кларк К. Сновиди. Як Європа ввійшла у війну 1914 року. Львів: Локальна Історія, 2025. 664 с.
11. Кучменко Е. М. Історія міжнародних відносин першої половини XX ст.: у 2 ч. / Е. М. Кучменко. К. : ППК ДСЗУ, 2007. Ч. 1. 369 с.; Ч. 2. 386 с.
12. Кучик О. С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О. С. Кучик, О. А. Заяць. К.: Знання, 2010. 334 с.

13. Лиман С. І. Історія міжнародних відносин та дипломатії (довестфальська доба) : навчальний посібник / С. І. Лиман, А. Ю. Парфіненко. Суми : Університетська книга, 2024. 700 с.
14. Лиман С. І. Основні етапи розвитку концепції дипломатії як інструменту реалізації зовнішньої політики держави / С. Лиман, А. Парфіненко // Туризм та публічна дипломатія : монографія / кол. авт. ; за ред. А. Ю. Парфіненка. Суми : Університетська. книга, 2026. С. 25–101.
15. Макміллан М. Війна. Як конфлікти формували нас. Київ: Лабораторія, 2024. 304 с.
16. Марущак М. Й. Історія дипломатії ХХ ст.: Курс лекцій. Львів, 2003. Бескид Біт, 2003. 303 с.
17. Пронь С. В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. посіб. / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140 с.
18. Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648-1918): Підручник / І. А. Хижняк. К.: Персонал, 2009. 224 с.
19. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.

Допоміжна література

1. Борисова О. В. Зовнішня політика України: історія та сучасність / О. В. Борисова. Київ : Кондор, 2017. 341 с.
2. Булик М. В. Історія міжнародних відносин у давні часи : навчальний посібник / Булик М. В. Маріуполь : МДУ, 2017. 274 с.
3. Великі держави у Світовій війні 1914–1918: протистояння ідей і дипломатій : Монографія / За ред. С.С. Трояна. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 152 с.
4. Войтович Л. Історія війн і військового мистецтва / Л. Войтович, Ю. Овсінський. Київ : Фоліо, 2017. Т. 1. 896 с.
5. Гавриленко О. А. Історія міжнародного права: стародавня доба : навчальний посібник / О. А. Гавриленко, Т. Л. Сироїд. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 232 с.
6. Гавриленко О. А., Лиман С. І. *Juris prudens*: міжнародні відносини, держава і право в творчості Дмитра Каченовського (1827–1872) : монографія. Київ : Кафедра, 2026. 560 с.
7. Геварт Р., Горн Дж. Війна під час миру. Збройні конфлікти в Європі після Першої світової війни 1917 – 1923. Київ: Laurus. 2020. 292 с.
8. Головченко В. І. Нариси з історії міжнародних відносин та зовнішньої політики країн Азії й Африки: навч. посіб. / В. І. Головченко, О. П. Степанов. К.: «Юрисконсульт», 2014. 424 с.

9. Дмитрієв А. І. Вестфальський мир 1648 року і сучасне міжнародне право / А. І. Дмитрієв. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 426 с.
10. Д'ячков С. В. Історія середньовічного Сходу : підручник для студентів класичних університетів / С. В. Д'ячков. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 448 с.
11. Дьомін О. Б. Біля витоків англійського атлантизму. Зовнішня політика Англії кінця 50- кінця 80-х років XVI ст. / О. Б. Дьомін. Одеса : Астропринт, 2001. 360 с.
12. Забзалюк Д. Є. Хрестоносний рух Середньовіччя: політико-правовий вимір : монографія. Львів : СПОЛОМ, 2020. 428 с.
13. Лиман С. Осяяні вогнем: Столітня війна в творчості професора імператорського Харківського університету М. Н. Петрова (1826-1887) / С. І. Лиман // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія». Харків, 2021. Випуск 60. С. 49-71.
14. Лиман С. І. Міжнародні відносини XI століття у творчості В. К. Надлера (1840-1894) / С. І. Лиман // Zaporizhzhia Historical Review. Запоріжжя : ЗНУ, 2022. Вип. 6(58). 2022. С. 378–390.
15. Лиман С. Дипломатична діяльність Клеменса фон Меттерніха у творчості Василя Карловича Надлера (1840–1894) / С. І. Лиман // Проблеми історії країн Центральної та Східної Європи: збірник наукових праць. Кам'янець Подільський, 2022. Вип. 10. С.376–395.
16. Лиман С. Швеція у довестфальську добу міжнародних відносин: досвід досліджень учених України у XIX – на початку XX ст. / С. І. Лиман // Ucrainica Mediaevalia. 2023. № 5. С. 53–65.
17. Лиман С. І., Парфіненко А. Ю. Золотом, сталлю і словом: зовнішня політика Візантії у творчості одеських істориків (1817-1885) // Проблеми історії країн Центральної та Східної Європи. Кам'янець-Подільський, 2023. Вип. 11. С. 155-179.
18. Лиман С. І. Розвідка і дипломатія Сельджуцької імперії на сторінках трактату Нізама аль-Мулька «Сіасет-наме» // LAUREA V. Античний світ і середні віки. Харків, 2024. С. 27–29.
19. Лиман С. І. Правила європейської дипломатії на сторінках твору Мішеля Монтеня «Проби» (1580) // LAUREA VI. Античний світ і Середні віки : Харків, 2025. С. 112-114.
20. Лиман С. Європейська дипломатія та розвідка до і після Комп'єнського договору 1624 року // Сіверянський літопис. Всеукраїнський науковий журнал. 2026. № 3. С. 20–29.
21. Лиман С. І. Правові принципи та дипломатичні практики в контексті конфліктогенності Віденської системи (1815–1914) // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Право». 2026. Вип. 41. С. 95–105

22. Перша та Друга світові війни в історії людства (до 100-річчя початку Першої і 75-річчя початку Другої світових воєн): Монографія / Ред. С.С. Трояна. К.: ДП «НВЦ» «Пріоритети», 2014. 316 с.
23. Подаляк Н. Г. Німецька Ганза: погляд з XXI століття. Рецензія на монографію: Н.Г. Подаляк. Могутня Ганза. Комерційний простір, міське життя і дипломатія XII–XVII століть. К.: Темпора, 2009. 360 с.
24. Саєнко А. Військово-політична діяльність ордену тамплієрів в Палестині у XII ст. // Етнічна історія народів Європи. 2025. Вип. 75. С 13–19.
25. Семко Я. С. Лицарство та хрестові походи середньовіччя: документи та матеріали : навчальний посібник / Я. С. Семко. Одеса : Ун-т Ушинського, 2022. 229 с.
26. Симоненко Р. Г. Міжнародна обстановка непередодні Другої світової війни / Р. Г. Симоненко. К. : Вид-во гуманіт. л-ри, 2010. 71 с.
27. Україна в міжнародних відносинах XX століття: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. Я. Й. Маліка. Львів: Світ, 2004. 391 с.
28. Ціватий В. Г. Зовнішні справи і дипломатичні практики Флорентійської республіки на межі Середньовіччя та раннього Модерного часу: інституціональний дискурс (проблеми історичної та сучасної комунікології) / В. Г. Ціватий // Зовнішні справи. 2020. № 9–10. С. 33–40.
29. Ціватий, В. Г. Європейська система міжнародних відносин і дипломатична практика в період Тридцятилітньої війни (1618-1648pp.): інституціональний та конгруентний дискурси / В. Г. Ціватий // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія «Історичні науки». 2020. Вип. 30. С 39–49.
30. Ціватий В. Г. Дипломатія і зовнішня політика європейських держав у добу раннього Нового часу: метаморфози та інституціональні традиції Вестфальської системи міжнародних відносин / В. Г. Ціватий // Die wichtigsten Vektoren für die Entwicklung der Wissenschaft im Jahr 2020. Luxembourg, Grand Duchy of Luxembourg Band 2. S. 95–99.
31. Ціватий В. Г. Теорія, історія і практика європейської дипломатії XVI–XVIII століть: моделі, інституціоналізація, міжнародно-політичні системи (геополітичний дискурс раннього модерного часу).// Гуманітарний корпус. 2022. Вип. 43. С. 46-50.
32. Arndt J. Der Dreißigjährige Krieg 1618–1648 / J. Arndt. Stuttgart : Reclam, 2009. 340 s.
33. Bernstein W. J. A splendid exchange : how trade shaped the world / W. J. Bernstein. New York : Grove Press, 2008. 467 p.
34. Christie N. Muslims and Crusaders: Christianity's Wars in the Middle East, 1095–1382: From the Islamic Sources / N. Christie. Unit London and New York : Routledge, 2014. 246 p.
35. Cowan R. Roman Conquests: Italy / R. Cowan. Barnsley: Pen & Sword Books, 2009. 192 p.

36. Croxton D. The Last Christian Peace: The Congress of Westphalia as A Baroque Event / D. Croxton. New York : Palgrave Macmillan, 2013. 452 p.
37. Darwin J. After Tamerlane. The Rise and Fall of Global Empires, 1400–2000 / J. Darwin. L. : Bloomsbury Press, 2008. 578 p.
38. Frost R. I. The Northern Wars: War, State and Society in Northeastern Europe, 1558–1721. 2nd ed. / R. I. Frost. N. Y. : Routledge, 2014. 416 p.
39. Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / Colin S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p.
40. Green D. The Hundred Years War: A People's History / D. Green. New Haven and London : Yale University Press, 2014. 360 p.
41. Jackson P. The Mongols and the West: 1221–1410 / P. Jackson. Harlow, England; New York: Longman. London : Routledge, 2018. 452 p.
42. Kamen H. Empire: How Spain Became a World Power, 1492–1763. / H. Kamen. New York: HarperCollins, 2003. 640 p.
43. Kennedy H. N. The Great Arab Conquests: How the Spread of Islam Changed the World We Live In / H. N. Kennedy. Philadelphia : Da Capo Press, 2008. 421 p.
44. Medieval Foundations of International Relations / ed. By W. Bain. London & New York Oxford : Routledge, 2017. 196 p.
45. Newitt M. D. D. A History of Portuguese Overseas Expansion, 1400–1668 / M. D. D. Newitt. Routledge, 2005. 324 p.
46. Prokopios. The Wars of Justinian / trans. by H. B. Dewing, revised by A. Kaldellis. Indianapolis : Hackett Publishing Company, Inc., 2014. 642 p.
47. Romane J. The First and Second Italian Wars 1494–1504: Fearless Knights, Ruthless Princes and the Coming of Gunpowder Armies / J. Romane. Bransley: Pen and Sword Military, 2020. 256 p.
48. Santosuosso A. Barbarians, Marauders, and Infidels: The Ways of Medieval Warfare / A. Santosuosso. Boulder, CO : Westview Press, 2004. 360 p.
49. Saunders J. J. The history of the Mongol conquests / J. J. Saunders. Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 2001. 296 p.
50. Streusand D. E. Islamic Gunpowder Empires: Ottomans, Safavids, and Mughals / D. E. Streusand. N. Y. : Perseus Books Group, 2010. 408 p.
51. Tyerman Ch. The World of the Crusades / Ch. Tyerman. New Haven & London : Yale University Press, 2019. 420 p.
52. Wilkinson P. International Relations: A Very Short Introduction / P. Wilkinson. Oxford: Oxford University Press, 2007. 144 p.
53. Wills J. E. China and Maritime Europe, 1500–1800: Trade, Settlement, Diplomacy, and Missions / J. E. Wills. Cambridge ; New York : Cambridge University Press, 2011. 297 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Брусиловська О. І., Коваль І. М. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н. е. – сер. XVII ст. н. е.): навч.-метод. посіб. URL.: <http://www.uk.x->

pdf-5istoriya/1563434-1-oi-brusilovska-im-koval-istoriya-mizhnarodnih-vidnosin-ser-iii-tis-ser-xvii-ne-navchalno-metodichniy-posibnik-dl.php

2. Бжезінський 3. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. URL.: dontsov-nic.com.ua/wp-content/.../03/Bjezinski.Velyka-shahivnytsia.pdf

3. Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу / А. Л. Зінченко. К.: Проза, 2005. 560 с. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001402>

4. Історія сучасного світу : соціально-політична історія. XV- початку XXI століть : навч. посіб. / [Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, М. М. Карабанов [та ін.] ; за ред. Ю. А. Горбаня. URL.: <http://library.udpu.org.ua/library.../6istorichninauki.pdf>

5. Лиман С. І., Парфіненко А. Ю. Історія міжнародних відносин та дипломатії (довестфальська доба) : навчальний посібник / С. І. Лиман, А. Ю. Парфіненко. Суми : Університетська книга, 2024. 700 с. . URL.:

6. Павлюк В.В. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1918-1945). URL.: <https://lib.oa.edu.ua/.../history/Павлюк%20Новітня%20історія%20країн%20Західно>

7. Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / Colin S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p. URL.: <https://www.routledge.com/War-Peace-and-International-Relations-An-introduction-to-strategic-history/Gray/p/book/9780415594875>

8. Wilkinson P. International Relations: A Very Short Introduction / P. Wilkinson. Oxford: Oxford University Press, 2007. 144 p. URL.:https://www.academia.edu/20935310/international_relation_a_very_short_introduction_Paul_Wilkinson

9. Young T. Readings in the International Relations of Africa. Indiana. Indiana University Press: 2016, 384 p. URL.: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html <https://dokumen.pub/readings-in-the-international-relations-of-africa-0253018803-9780253018809.html>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах продовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії обставин непоборної сили освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборотою відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти залік/екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Історія міжнародних відносин».